

MIT JELENT SZÁMUNKRA A MAGYAR SZENT KORONA?

Amikor mint nyiladozó értelmű kis emberpalánták először léptük át az iskola küszöbét, első tekintetünk az osztályterem falát díszítő koronára esett. Ettől a pillanattól kezdve számtalanszor találkoztunk vele az életben. Nem csoda tehát, hogy arányos vonásait kitörölhetetlenül emlékeztünkbe véstük, annyira, hogy ha egy pillanatra lehúnyjuk a szemünket, könnyen magunk elé tudjuk varázsolni.

Jól emlékszünk mindannyian a tetején ékeskedő, gömbökben végződő kis ferde keresztre, a felső koronarész felületét díszítő zománcképecskékre, magunk előtt látjuk az alsó rész fejlett ötvösművészetre valló díszítéseit, jól emlékszünk a koronát ékesítő csillogó drágakövekre, éppúgy, mint az alsó koronarészről lefüggő, hármás levélsomóban végződő pompás aranyláncokra.

Arról is hallottunk, hogy a magyar szent korona két királyi korona egyesítéséből keletkezett. Az egyiket — a mai szent korona felső részét — II. Szilveszter pápa küldte Szent Istvánnak, a másikat pedig I. Géza királyunk Dukasz Mihály görög császártól kapta. Lehet, hogy olvastuk vagy hallottunk a szent korona kalandokban gazdag történetéről is, mindnyájan ismerjük rendeltetését, ennél többet azonban — tiszteletreméltó kivételektől eltekintve — sajnos, nem igen hallottunk a szent koronáról.

Nem ismerjük a korona jelentőségét, nem tudjuk felmérni tehát azt a roppant értéket, amit a szent korona birtoklása jelent nemzetünk számára. Pedig illenék tudnunk, hogy nem a beléje öntött arany mennyiség, nem a beillesztett csillogó drágakövek, nem a letűnt századok fejlett ötvösművészetét dicsérő zománcképecskék nagy száma biztosítják a korona felmérhetetlen értékét. Mert a szent korona anyagi értéke elenyésző semmivé törpül abban a pillanatban, amikor annak erkölcsi értékével hasonlítjuk össze.

Attól a pillanattól kezdve, hogy Asztrik apát a pápa adományával átlépte hazánk határait, a szent koronának nemzetünk életében felmérhetetlen jelentősége volt. Hogy ezt az állítást igazolhassuk, vessünk egy pillantást az előzményekre. Gondoljunk Géza fejedelemre, aki már világosan látta, hogy a szomszédos népeket rettegésben tartó, pogány isteneknek áldozó nemzete a hosszú évtizedek óta tartó szakadatlan harcok következtében menthetetlenül fel fog örlődni, ha nem szakít azonnal ősi életmódjával és nem alkalmazkodik nyugati szomszédaihoz.

Jól tudjuk, hogy a tetterős Géza, trónralépése után nyomban hozzákezdett az országépítés nagy feladatának megvalósításához és fáradhatatlan munkával lerakta azokat az alapköveket, melyekre fia, István fölépítette a keresztény magyar királyság sziklaszilárd épületét.

Az új épület falai gyors ütemben kezdtek emelkedni, de Európa népei csak akkor voltak hajlandók tudomásul venni a Magyarországon bekövetkezett gyors átalakulást, amikor Szent István fején ott ragyogott a Rómából küldött királyi korona!

A szent koronát illeti tehát mindenekelőtt a dicsőség azért, hogy Európa népeinek a magyarokról vallott felfogása rövid időn belül gyökeresen megváltozott. E név hallatára ezután már nem a villámgyors, győzhetetlen, őshitű harcos félelmetes képe jelent meg lelki-szemeik előtt, hanem belátták végre, hogy ez a nemzet véglegesen a keresztény művelődés ösvényét tapossa.

Végeredményben tehát *a szent korona biztosított számunkra helyet az európai független keresztény államok sorában*, a szent koronán keresztül nyerte el Szent István újonnan alakult állama a nemzetközi elismerést, a szent korona fénye győzte meg Európa népeit arról, hogy a most született államot átalakult életfelfogása, keresztény hite és erkölcsé elválaszthatatlanul Nyugathoz kapcsolta.

Ezt tette tehát érettünk nemzetközi viszonylatban a szent korona abban a pillanatban, amikor az 1000-ik esztendő karácsonyán Szent István fejére illesztették.

Csak a Gondviselés tudna feleletet adni arra a kérdésre, hogy mi lett volna a nemzetből a szent korona nemzetvédő ereje nélkül! Talán ki tudták volna vetni Európa népei maguk közül az idegennek tekintett magyart, talán ott domborodnék sírja a népek nagy temetőjében, testvérei, a hunok vagy avarok tetemei mellett.

De ez a nemzet nem semmisült meg, mert a Gondviselés által beléoltott elpusztíthatatlan életerőn kívül védelmébe vette Isten a szent korona által.

A nemzetmentő szent koronának azonban nem csupán a nyugati államok sorába való beilleszkedésünk, hanem nemzetünk belső élete szempontjából is felmérhetetlen jelentősége van. A koronából áradó éltető sugarak hatása alatt lassanként kifejlődött a nemzet alkotmánya. *A magyar államot ettől az időtől kezdve jelképesen a szent korona fejézi ki.*

A szent korona roppant jelentőségét egyébként már első szent királyunk is felismerte, aki a fiához, Imre herceghez intézett Intelmekben már képletes értelemben szól a koronáról, amikor azt kívánja, hogy az „dicsőséges, ékes, szerencsés, felmagasztalt és fényes legyen mindörökké“.

Kívánsága valóra is vált, mert az állam fogalmát megszemélyesítő szent korona akadályozta meg hazánkban a korlátlan királyi hatalom kifejlődését, ezzel kapcsolatban a szent korona lett a magyar alkotmány legerősebb támasza. *Ez tartotta távol a magyar alkotmánytól a nemzetgyengítő idegen hatásokat, ez biztosította alkotmányunk sajátos nemzeti jellegét*, melyről a magyar jogtörténet egyik kiváló kutatója nem ok nélkül állapította meg, hogy ez volt „önálló nemzeti létünk legnevezetesebb megnyilatkozása, mert ebben tükröződik vissza a magyar népnek államalkotó ereje, kultúrképesége és így világtörténeti jelentősége“.

Ezek után nem csodálkozhatunk azon, hogy nálunk a koronázás — ellentétben Európa legtöbb államával — nem üres szertartás csupán, hanem döntő fontosságú közjogi ténykedés. Koronázás nélkül nálunk nem tekintik a trónralépő uralkodót törvényes királynak. A koronázás törvényességét pedig csak abban az esetben hajlandó a nemzet elismerni, ha azt a szent koronával hajtották végre.

A koronázás alkalmával az egész nemzet előtt kézzelfogható valósággá válik a *szent korona alkotmánybiztosító szerepe*. Hiszen ekkor esküszik meg a trónralépő uralkodó arra, hogy az ország ősi alkotmányát tiszteletben tartja.

De nem csupán alkotmányunkat védte, ápolta, fejlesztette a *szent korona*, hanem *elősegítette azt is, hogy a Közép-Duna vidékén századokon át nagyhatalmi szerepet tölthetünk be*. Nagy Lajos vagy Mátyás hatalmas birodalmának életerői elsősorban a *szent korona*ból táplálkoztak.

Az államot jelképező *szent korona* fénye ugyanis többször hullatta sugarait az ezeréves országhatáron kívül fekvő területekre is. A magyar fegyverek által meghódított területek ilyenkor beléptek a magyar *szent korona* országainak sorába. A *szent korona* nem feledkezett meg róluk; jogokat, mentességeket adott nekik és csak egyet követelt meg tőlük: feltétlen hűséget az állam iránt!

A magyar birodalom egyes részei rendszerint nem is feledkeztek meg a *szent korona* számára kijáró hűségről. A XIV. században Trau városa például így nyilatkozik: „Egész tehetségünkkel iparkodtunk a Magyarország *szent korona*ja iránti hűséget tettekkkel is romlatlanul és mocsoktalanul megtartani...“ Néhány évtized múlva Ragusa városa a *szent korona* iránti ragaszkodásának a következőkben ad kifejezést: „Amint a test nem lehet lélek nélkül, úgy nem maradhat fenn ez a kis közösség a hegyek szakadécai, a tenger hullámai és a viharok közepette, mint szikla, Magyarország *szent korona*jának kegye és védelme nélkül.“

Már az eddigiekből is kiderül, hogy a *szent korona* milyen elszakíthatatlan szálakkal fűzte hazánkhoz a magyar birodalom egyes részeit. Ez tette elsősorban lehetővé, hogy az ideiglenesen elszakadt területek ismét országunk kebelébe térhettek vissza. A hovatartozásuk kérdésében esetleg fölmerült vitáknak rendszerint a *szent korona* szokott véget vetni. Az indokolás ilyenkor rövid, világos és megtámadhatatlan volt: hozzátartoztak elszakadásuk előtt, hozzá kell tehát visszatérniük. Így tértek vissza felszabadulásuk után nyomban a szepesi városok, a *szent korona* döntötte el többek között a dalmát városok vagy horvát területek hovatartozásának kérdését is.

De a *szent korona*ban testet öltött nemzetfenntartó erő nem csupán szerencsés körülmények között sietett támogatásunkra és tette lehetővé a magyar nagyhatalom kibontakozását, hanem vészteljes időkben is szünet nélkül ott állott mellettünk, buzgón munkálkodva a nemzet fennmaradása érdekében. Ezzel kapcsolatban érdemes kitörölhetetlenül emlékeztünkbe vésni, hogy a *szent korona*ból fakadó összetartó erő volt az egyik főoka annak, hogy országunk a történelem folyamán nem szakadozott darabokra. Ez a tény mindennél többet jelent és egymagában is sokszorosán rászolgált arra, hogy a *szent korona*ra a legnagyobb kegyelettel és tisztelettel tekintsen fel minden magyar.

Gondoljunk arra, hogy történelmünk során nagybirtokosaink gyakran igen nagy hatalommal rendelkeztek. Nem szorul részletesebb bizonyításra, hogy ez a nemzet egysége szempontjából komoly veszedelmek csíráit rejtette magában. Az elhatalmasodott nagybirtokosok részéről nem egyszer törekedtek arra, hogy roppant kiterjedésű területeiknek korlátlan uraivá válhassanak.

Önző céljaikat azonban, a nemzet szerencséjére, nem tudták elérni, mert minden időben szemben találták magukat a szent koronából áradó összetartó erővel. A nemesség nem szakadozhatott csoportokra, nem tép-hette darabokra az ezereztendő testet, mert a szent korona elszakíthatatlan szálakkal kapcsolts bele minden egyes magyart a nagy nemzeti közösségbe.

A nemzetbontó kísérletek tehát kudarcot szenvedtek, mert egyik legnagyobb történészünk szavai szerint „ott állott messze láthatóan a nemzet és állam nagy szimbóluma, a szent korona, mely minden politikai joggal bíró egyént magában foglalt, s melyről minden nemes... joggal hitte és hihette, hogy az ő tulajdona is“. Így lett a szent korona „évszázadokon át egyik legerősebb biztosítéka a magyar állam és nemzettest egységének“.

A szent korona azonban nem csupán belső veszedelmekkel szemben oltalmazta a nemzet egységét, hanem ott állott mellettünk a külső támadások nyomán reánk szakadt szerencsétlenség óráiban is.

Kevés népe van a világnak, melynek történelme során annyiszor fenyegetett volna a végpusztulás réme, mint minket, magyarokat. Gondoljunk a tatárjárás nemzetpusztító viharára; idézzük lelki szeméink elé a feldúlt magyar községek végtelen sorát, a temetetlen halottak ezreit vagy Batu kán vérengző harcosait és nyomban be fogjuk látni, hogy a korabeli krónikásnak igaza volt, amikor a következőket jegyezte fel: „Krisztus ideje óta nem volt ilyen csapás és nyomorúság egy országon sem, mint akkor Magyarországon.“

A mongol áradat elvonulása után halotti némaság nehezedett a kárpáti medence területére. Füstölgő romhalmazok, holttesteket marcangoló keselyűk, szeretteiket sirató, megpróbáltatások özönétől elgyötört magyarok fogadták mindenfelé az országába visszatérő IV. Béla királyt.

A nemzet azonban túlélte a szörnyű megpróbáltatást, sebeit begyógyította az idő, szervezete legyűrte a bajt: az új erőre kapott magyarság tovább élte szívós életét.

Az azonban nem suhant el fölötte három évszázad sem, és máris ott állott nemzetünk a mohácsi sír szélén. A szerencsétlen véget ért ütközet után a megpróbáltatások újabb özöne zúdult a magyarságra. Másfélszáz éven keresztül őrlődött török és német malomkö között, de túlélte ezeket a sorscsapásokat is.

Végül elérkezett megpróbáltatásokban gazdag életpályájának harmadik szomorú állomásához, Trianonhoz. Élettelen csonkká nyomorították, elpusztítani azonban most sem sikerült. *Nem tudta sírbadönteni a Mohi pusztán ráért halálos csapás, nem tudta életerejét felörölni a török-kor szakadatlan megpróbáltatása, nem tudta megfojtani Trianon sem, mert a szent koronában testet öltött nemzetfenntartó erő ezt minden esetben megakadályozta.*

A szent korona nemzetmentő szerepe ma sincs befejezve. Sőt, ma talán nagyobb szükségünk van rá, mint történelmünk folyamán bármikor. Ne feledjük ugyanis, hogy *a szent korona minden időben az ország területi épségének legtiszteletreméltóbb jelképe volt!* Belőle áradt az az összetartó erő, ami az ország területét a letűnt századok során a szétbomlástól megvédelmezte. Mint valami csodálatos mágnes, úgy szorította magához az ország területének különböző vidékeit és ha az erőszak le is tépte róla a kárpáti medence egy-egy darabját, *nem volt a világnak olyan hatalmas-*

sága, amely az ezeréves test megcsonkításával egy időben, az elragadott területet a szent korona vonzási köréből ki tudta volna szabadítani! Az a bizonyos idegen hatalom csakis állandó erő kifejtéssel tarthatta ideig-óráig hatalmában az elszakított területet, mert amelyik pillanatban az elszakító erő gyengülni kezdett, az elragadott területet nyomban visszavonzotta a szent korona arra a helyre, melyet számára a sors kijelölt.

A fenti állítás igazságát nem szükséges a feledés homályába burkolt eseményekkel igazolni. Egyetlen körülményt azonban, melyet időszerűsége és roppant jelentősége kiemel a régmúlt események tömkelegéből, meg kell említeni. Erdélyről van szó, arról a „Tündérkertről“, melynek az elmúlt húsz évtized alatt még acélosabbá edződött magyarjait a történelmi igazságszolgáltatás részben visszaadta.

Erdély történetének legkiemelkedőbb mozzanatait mindnyájan ismerjük. Tudjuk, hogy a mohácsi vész után, amikor az ország középső része a török, északi és nyugati vidéke pedig Habsburg-királyok uralma alá került, Erdély kénytelen volt az önálló állami élet útjára lépni. Tudjuk jól, hogy Bethlen Gábor páratlan államférfiúi bölcsesége virágzó állammá varázsolta a bérces országot. Az a körülmény azonban nyilván nem ötlött eszünkbe, hogy nemzetünk jövője könnyen másként alakulhatott volna, ha legfőbb nemzeti erőforrásunk — Erdély — végérvényesen elszakad az anyaországtól! Ebben az esetben talán összecsaptak volna felettünk a történelem hullámai; lehet, hogy ma elnyomott, lenézett néptöredékként tengetnénk életünket a kárpáti medence területén! *De Erdély nem szakadt el végérvényesen, mert a szent korona bűvös ereje ezt megakadályozta!* Erdélyt csupán a pillanatnyi helyzet kényszerítő ereje ragadta ki a Mohács után összeomlott állam kebeléből, ezt a különállást azonban sohasem tekintette végleges állapotnak. Mindig várta a pillanatot, amikor az anyaországgal ismét egyesülhet. Bethlen Gábor is a „magyar koronát“ tekintette az egységes Magyarország legbiztosabb oszlopának.

Ez a csodálatos erő adta vissza 1848-ban Erdélyt, ez táplálta a Trianonban porbasújtott nemzet reményeit, ezt juttatta kifejezésre a magyar törvényhozás, amikor az eddig visszárt erdélyi területeket „a magyar szent korona testébe“ visszaillesztette.

Mindezek után vessük fel még egyszer a kérdést: Mit jelent számunkra a szent korona? *Jelent többek között egy kiapadhatatlan erőforrást, mely Mohi, Mohács vagy Trianon idején a sár széléről rántotta vissza, Nagy Lajos vagy Mátyás uralkodása idején a nagyhatalmi állás magaslatára lendítette nemzetünket! Jelenti azt a nemzeti erőforrást, mely szünet nélkül működött a múltban, mely visszaadta elrabolt területeink egy részét és amely a mai sorsdöntő időkben nem csupán a nemzet fennmaradásának, hanem boldogabb jövőnknek is legbiztosabb záloga!*

Ezt jelenti nemzetünk számára a szent korona.

Gál Zoltán

